
ACTIVITEITEN EN EVENEMENTEN IN DE BIBLIOTHEEK

Onderzoeksartikel

Laatst bijgewerkt: 27 juli 2023

Bibliotheken geven invulling aan de verschillende kernfuncties uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob) met een variatie aan activiteiten. Zij bevestigen daarmee hun maatschappelijke rol en positie als lokale huiskamer waar iedereen terecht kan. Op het gebied van de kernfunctie educatie en ontwikkeling worden de meeste activiteiten georganiseerd. Activiteiten die vallen onder deze kernfunctie zijn met name gericht op basisvaardigheden voor volwassenen (taalvaardigheid en digitale geletterdheid). Ook organiseren vrijwel alle bibliotheken activiteiten op het gebied van leesbevordering en kennismaking met literatuur, kennis en informatie, kunst en cultuur en ontmoeting en debat.

Classificatie naar kernfunctie

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) benoemt vijf maatschappelijke functies waar elke bibliotheekorganisatie aan moet voldoen. De georganiseerde activiteiten worden naar deze kernfuncties geclassificeerd:

- Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- Organiseren van ontmoeting en debat;
- Laten kennismaken met kunst en cultuur.

Sterke inhaalslag aantal georganiseerde activiteiten

In 2014 werden door alle bibliotheekorganisaties samen ruim 72 duizend activiteiten geteld. In de jaren daarna tekende zich een stijging af, tot ruim 220 duizend fysieke activiteiten in 2019. In 2020 en 2021 hebben de coronamaatregelen zichtbaar effect gehad op de activiteiten georganiseerd door bibliotheken. In de coronajaren zetten bibliotheken nieuwe activiteiten op en/of zetten activiteiten om naar een andere vorm, zoals online bijeenkomsten en telefonische spreekuren. In 2022 laten bibliotheken na het wegvallen van de coronamaatregelen een krachtig herstel van de programmering zien. Op basis van nauwkeurige registratie (door 80% van de bibliotheken) en schatting (door 20% van de bibliotheken) kwam het aantal georganiseerde activiteiten in 2022 uit op ruim 253 duizend activiteiten, een stijging ten opzichte van 2021 (84%) en 2019 (15%). Van alle activiteiten is 97% te

relateren aan de bibliotheekfunctie [1] (circa 247 duizend activiteiten). Van het totale aantal georganiseerde activiteiten van bibliotheken is 3% van de activiteiten niet aan de bibliotheekfunctie gerelateerd, zoals bioscoopvoorstellingen en museale activiteiten georganiseerd in gecombineerde instellingen. Ten opzichte van de coronajaren 2021 en 2020 werden in 2022 activiteiten hoofdzakelijk in fysieke vorm georganiseerd. Waar in 2021 en 2020 nog circa één op de zeven activiteiten in een andere vorm plaatsvond, was dit in 2022 nog maar bij 2% van de activiteiten het geval.

[1] Vanaf 2022 is de vraagstelling voor bibliotheken in een gecombineerde instelling aangepast om de gegevens gerelateerd aan de bibliotheekfunctie tegen het totaal af te kunnen zetten. Voorheen werden deze gegevens van bibliotheken ook specifiek uitgevraagd voor de bibliotheekfunctie, maar was er geen zicht op de verhouding tot het totaal en de totstandkoming van de aantallen.

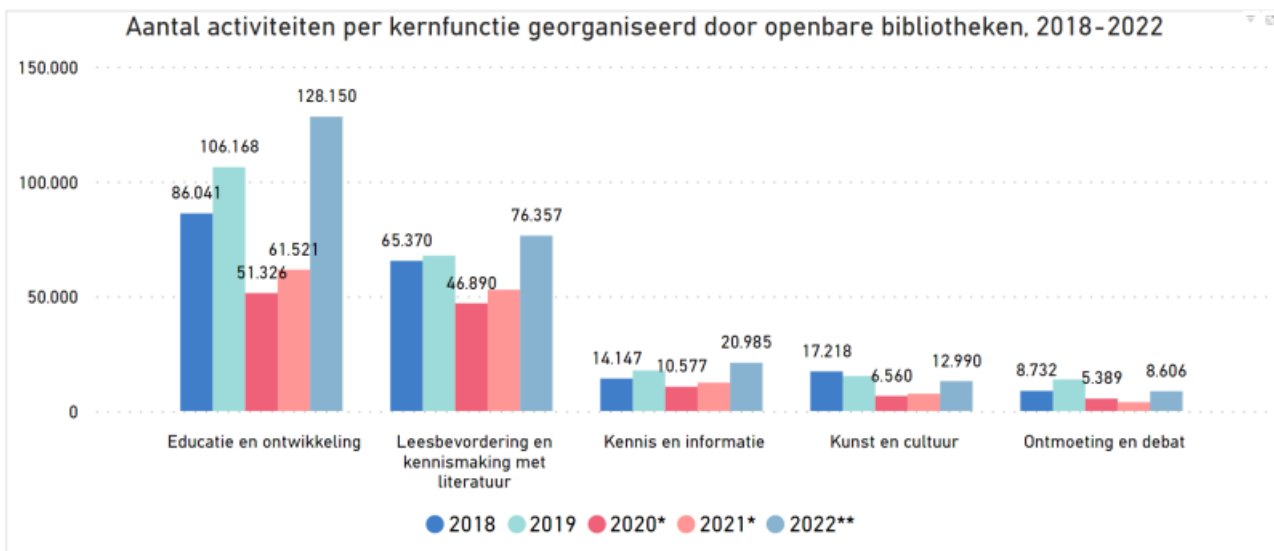

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2023; CBS, 2023.

*Vanaf 2020 zijn niet alleen fysieke, maar ook activiteiten in andere vorm uitgevraagd. Vanaf 2022 is de vraagstelling voor bibliotheken in een gecombineerde instelling aangepast om het aantal activiteiten dat georganiseerd wordt vanuit de bibliotheekfunctie tegen het totaal af te kunnen zetten. Voorheen werd het aantal activiteiten georganiseerd door deze bibliotheken ook specifiek uitgevraagd voor de bibliotheekfunctie, maar was er geen zicht op de verhouding tot het totaal en de totstandkoming van de aantallen.

Activiteiten primair gericht op educatie en ontwikkeling

De meeste activiteiten die openbare bibliotheken organiseren, sluiten aan bij de kernfunctie educatie en ontwikkeling (ruim 128 duizend activiteiten) en leesbevordering en kennismaking met literatuur (ruim 76 duizend activiteiten). De bibliotheken bereikten in 2022 met alle activiteiten circa 3,4 miljoen deelnemers. Het aantal deelnemers is hiermee fors gestegen ten opzichte van 2021 (44%) en 2019 (55%). (Van de Burgt & Klaren, 2023; CBS, 2023).

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2023; CBS, 2023.

*Vanaf 2020 zijn niet alleen fysieke, maar ook activiteiten in andere vorm uitgevraagd.

**Vanaf 2022 is de vraagstelling voor bibliotheken in een gecombineerde instelling aangepast om het aantal activiteiten dat georganiseerd wordt vanuit de bibliotheekfunctie tegen het totaal af te kunnen zetten. Voorheen werd het aantal activiteiten georganiseerd door deze bibliotheken ook specifiek uitgevraagd voor de bibliotheekfunctie, maar was er geen zicht op de verhouding tot het totaal en de totstandkoming van de aantallen.

Hoe krijgen deze activiteiten vorm in lokale bibliotheken?

Om te laten zien hoe bibliotheken invulling geven aan elk van deze kernfuncties, heeft de KB een publicatie laten maken met aansprekende voorbeelden van activiteiten: *De Bibliotheek doet meer*. Deze publicatie laat het verhaal zien achter de cijfers. Dit verhaal kan door openbare bibliotheken worden gebruikt om stakeholders te laten zien wat de bibliotheek van nu doet. Bibliotheken uit het hele land, die illustratief zijn voor wat zich in vele lokale bibliotheken afspeelt, dienen als voorbeeld (KB, 2019).

Educatie en ontwikkeling met name gericht op taalvaardigheid

De meeste activiteiten op het gebied van educatie en ontwikkeling waren in 2022, net als voorgaande jaren, gericht op taalvaardigheid voor volwassenen (ruim 77 duizend geregistreerde activiteiten in 2022). Ook rondom digitale vaardigheden voor volwassenen (ruim 30 duizend) en informatievaardigheden en mediawijsheid voor het primair onderwijs (circa 5 duizend geregistreerde activiteiten) worden relatief veel activiteiten georganiseerd. (Van de Burgt & Klaren, 2023).

Primair onderwijs voornaamste doelgroep leesbevordering

Van alle activiteiten die geclassificeerd worden onder de kernfunctie leesbevordering en literatuur concentreert 50% zich rondom het primair onderwijs (ruim 38 duizend geregistreerde activiteiten). Ongeveer een vijfde van de geregistreerde activiteiten rondom leesbevordering en literatuur is gericht op kinderen van 0 tot 4 jaar (circa 17 duizend) (Van de Burgt & Klaren, 2023).

Kunst en cultuur breed gedragen thema

Het aandeel activiteiten op het gebied van kennis en informatie (8%), kunst en cultuur (5%) en ontmoeting en debat (3%) is relatief klein, maar bijna alle bibliotheekorganisaties rekenen dergelijke activiteiten tot het aanbod. De georganiseerde activiteiten rondom kennis en informatie betreffen zeer uiteenlopende activiteiten voor volwassenen, zoals informatiebijeenkomsten rondom thema's als financiën, gezondheid, zorg en welzijn, juridisch en werk en sollicitatie. Rondom kunst en cultuur worden met name cursussen en workshops (bijna 6 duizend geregistreerde activiteiten) georganiseerd. De activiteiten rondom de kernfunctie ontmoeting en debat zijn vaak informele activiteiten met ontmoeting als doel, zoals inloopkoffies en themacafés (ruim 75 duizend geregistreerde activiteiten) (Van de Burgt & Klaren, 2023).

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2023; CBS, 2023.

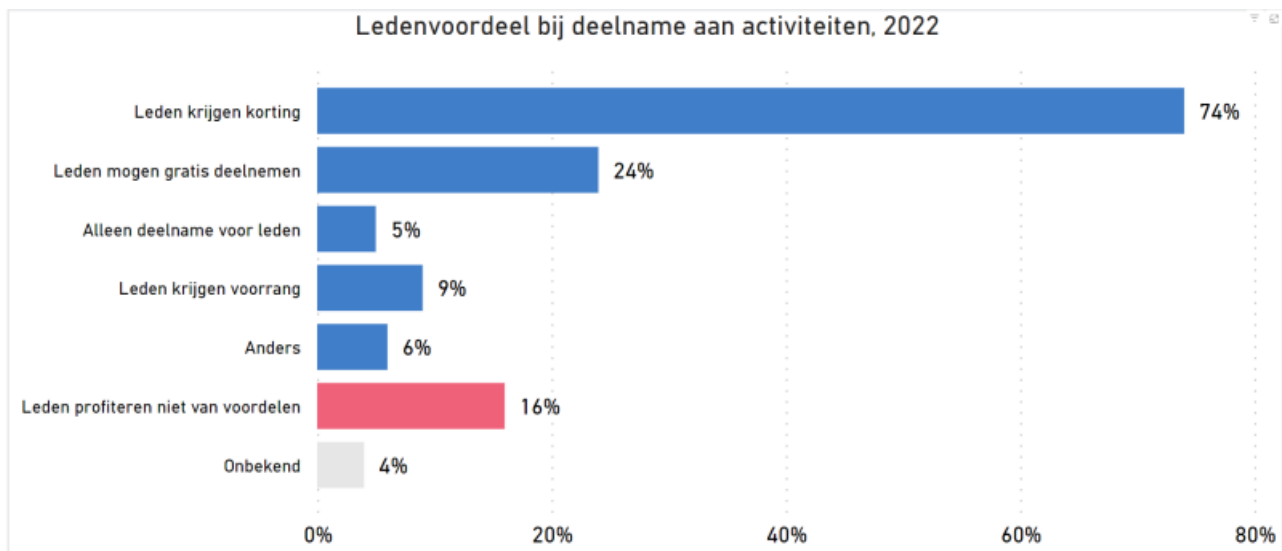
Meer deelnemers aan activiteiten geregistreerd

De bibliotheken worden in de Gegevenslevering Wsob ook gevraagd naar het aantal deelnemers per type activiteit. In totaal hebben deze bibliotheken circa 3,4 miljoen deelnemers aan activiteiten geregistreerd. Dat is meer dan in de coronajaren 2020 (1,8 miljoen) en 2021 (circa 2,3 miljoen), toen de coronamaatregelen zichtbaar effect hadden op de activiteiten georganiseerd door bibliotheken. De meeste deelnemers werden in 2022 geregistreerd voor activiteiten rondom leesbevordering en literatuur (circa 1,3 miljoen) en educatie en ontwikkeling (circa 900 duizend). De groeps grootte per activiteit verschilt per kernfunctie. Activiteiten rondom educatie en ontwikkeling vinden met name in klein verband plaats: gemiddeld 7 deelnemers per activiteit. Bij activiteiten rondom kunst en cultuur ligt het aantal deelnemers gemiddeld een stuk hoger: 54 deelnemers per activiteit. Dit sluit ook aan bij de aard van het soort activiteit (Van de Burgt & Klaren, 2023).

Ledenvoordeel in vier op de vijf bibliotheken

Gemiddeld vragen bibliotheken voor een vijfde van de activiteiten een financiële bijdrage van de bezoekers. Welke activiteiten kosteloos kunnen worden bijgewoond en voor welke activiteiten moet worden betaald, verschilt per bibliotheek. Bij bijna de helft van de bibliotheken wordt een bijdrage

gevraagd voor schrijversbezoeken of boekpresentaties, bijvoorbeeld in de vorm van een schrijverscafé of literair café. Circa een derde de bibliotheken vraagt een bijdrage voor cursussen, workshops en lezingen op het gebied van kunst en cultuur. Bij vier op de vijf bibliotheken profiteren bibliotheekleden van voordelen bij deelname aan activiteiten. Zo krijgen bibliotheekleden bij driekwart van de bibliotheken korting en kunnen leden bij een kwart van de bibliotheken gratis deelnemen aan sommige activiteiten (Van de Burgt & Klaren, 2023).

Bron: Van de Burgt & Klaren, 2023.

Bezoekers activiteiten zeer tevreden

Vier op de tien bibliotheekleden bezoeken weleens een activiteit in de bibliotheek; bij jongere leden onder de 35 jaar is dat maar een kwart. Dit blijkt uit onderzoek van BiebPanel onder bijna 15 duizend bibliotheekleden, verspreid over ruim 80 basisbibliotheken. Zeven op de tien bibliotheekleden die de activiteiten bezoeken, beoordelen deze als (zeer) goed. Redenen om geen activiteiten te bezoeken zijn met name tijdgebrek en desinteresse. Hoewel het aanbod van de bibliotheek verbreedt, denken bibliotheekleden bij activiteiten in de bibliotheek nog met name aan boeken. Activiteiten voor kinderen en schrijverslezingen zijn het meest bekend. Drie op de tien bibliotheekleden weten niet wat voor activiteiten de bibliotheek aanbiedt (Probiblio, 2021).

Bronnen

- Burgt, A. van de & Klaren, M. (2023). *Bibliotheekstatistiek 2022*. Den Haag: KB.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2023) *Activiteiten bij openbare bibliotheken 2017-2022*.
- KB (2019). *De Bibliotheek doet meer*. Den Haag: KB.
- Probiblio (2021). *BiebPanel Ledenonderzoek 2020*. Hoofddorp: Probiblio.